

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У СИСТЕМІ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

На підставі аналізу психолого-педагогічної, методичної літератури розглянуто різноманітні підходи до розуміння сучасних проблем освіти України, необхідність упровадження інновацій. Розглянуті основні підходи до трактування питання «педагогічна інноватика». Вивчені питання пошуку нових підходів до одного з основних інструментів педагогіки, навчального процесу, перетворень навчально-виховного процесу до професійно-педагогічної рефлексії, до виявлення тенденцій розвитку навчально-виховного закладу в даному соціокультурному середовищі, до урахування змін у категоріальному апараті та інструментарії педагогічної науки. Проблема створення й упровадження в освітню практику нової виховної парадигми, спрямованої на формування особистості, яка спроможна жити в умовах економічної й політичної свободи. Ознайомлено з питанням необхідності надання педагогічним колективам на місцях більшої свободи у виборі освітніх моделей, змісту освіти, методів та форм навчально-виховної роботи, що неодноразово висвітлено в працях різних дослідників.

Ключові слова: інноваційність, полісуб'єктний підхід, педагогічна інноватика, економічний фон, освітня парадигма, автономізація.

На основании анализа психолого-педагогической, методической литературы были рассмотрены разнообразные подходы к пониманию современных проблем образования Украины, необходимость новшеств. Рассмотрены основные подходы к трактовке вопроса «педагогическая инноватика». Изучены вопросы поиска новых подходов к одному из основных инструментов педагогики, учебного процесса, преобразования учебно-воспитательного процесса к профессионально-педагогической рефлексии, к проявлению тенденций развития учебно-воспитательного учреждения в данном социокультурном обществе, учет изменений в категориальном аппарате и инструментарии педагогической науки. Проблема создания и добавления в образовательную практику новой воспитательной парадигмы, которая нацелена на создание личности, которая сможет жить в условия экономической и политической свободы. Рассмотрены вопросы свободы педагогических коллективов в выборе образовательных моделей, методов и форм учебно-воспитательной работы, о чем не единожды описано в работах разных исследователей.

Ключевые слова: инновационность, полисубъектный подход, педагогическая инноватика, экономический фон, образовательная парадигма, автономизация.

According to the analysis of psychological pedagogical and methodological literature, the various ways of understanding the modern problems of ukrainian education were considered. The main approaches of pedagogical innovation and using innovation were looked too. The questions of finding the new ways to the main pedagogical instruments , educational process, to the transformation of educational process, to the professional-pedagogical reflection to sharing tendencies of development education establishment in this social surrounding, to changes in pedagogical science were learner. The problem of creating and using in educational practice the new educational paradigm directing for forting the person that can live in the conditions economic and political freedoms. The necessity of giving more freedom in choosing educational models, educational context, methods and forms of educational work for pedagogical groups that there were in works of different researchers was considered.

Keywords: innovation, involving approach, pedagogical innovation, economic background, educational paradigm, autonomy.

Постановка проблеми. Масовий перехід від школи традиційної до школи, що працює в інноваційному режимі, поставив перед педагогічною наукою України та країн близького зарубіжжя завдання щодо теоретичного осмислення та узагальнення накопиченого інноваційного педагогічного досвіду. З цієї причини в 90-і роки ХХ ст. у цих країнах почала інтенсивно розвиватися нова галузь педагогічного знання – *педагогічна інноватика*.

Педагогічна інноватика як наука про інноваційні процеси в освітній галузі бере свій початок з кінця 50-х років ХХ ст., коли процеси реформування й розвитку освіти стали предметом спеціального вивчення західних учених. У працях закордонних педагогів здійснено аналіз теоретичних і практичних аспектів інноваційних процесів, зокрема виявлено специфічні особливості, притаманні окремим структурним елементам педагогічної інноваційної діяльності – її плануванню, моделюванню, апробації, розповсюдженню та менеджменту (Х. Барнет, Дж. Бассет, А. Ніколс, Е. Торенс та ін.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми сучасної освіти висвітлені в працях багатьох дослідників: Т. Абрамова, В. Веселова, І. Гавриш, А. Наїн, А. Орлов, О. Попова, О. Савченко та ін.

Незважаючи на широке освітлення інноваційних процесів розвитку освіти, на значні досягнення в розробці і вивченні інноваційних проблем, пропозицій та нововведень, це питання потребує нових поглядів, знаходження правильних методів і засобів для розвитку освіти.

Метою написання статті є аналіз сутності і значення освітніх інновацій у системі освіти України.

Виклад основного матеріалу. Однією із суттєвих ознак сучасної освітньої системи в Україні та в країнах близького зарубіжжя є «обвальна інноваційність» (М. Кларин) [Кларин, 1994: с. 5]. Згадаємо найбільш розповсюджені інновації, що лежать в основі розвитку сучасних закладів освіти: створення й запровадження в освітню практику особистісно зорієнтованої парадигми освіти, перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання, запровадження в практику їх роботи 12-бальної системи оцінювання, культурологічного підходу, полісуб'єктного підходу, концепції самореалізації особистості, педагогічних систем М. Монтесорі та С. Френе, створення мережі гімназій і ліцеїв, навчально-виховних об'єднань, шкіл-лабораторій, класів із профільним навчанням, класів з раннім і поглибленим вивченням окремих предметів та ін.

Аналіз наукових джерел з теми дослідження дозволив зробити висновок про об'єктивний характер педагогічних інновацій, які є віддзеркаленням основних тенденцій і закономірностей сьогоденного суспільно-політичного й економічного життя в Україні та в країнах близького зарубіжжя.

Освіта як спеціалізовано оформлена цілісність, основною функцією якої є відтворення соціально значущого досвіду суспільства, функціонально пов'язана та взаємодіє з усіма сферами життєдіяльності суспільства. Тому, розглядаючи фактори, що детермінують виникнення тієї чи іншої освітньої системи, учені наголошують на необхідності їх визначення як синтезу трансформованих у педагогічне середовище політичних, економічних, культурних та соціальних процесів, що відбуваються в суспільстві.

Загальновизнано, що друга половина – кінець ХХ ст. – це період глобальних інноваційних процесів у всіх галузях науки, економіки та культури, суспільного та індивідуального життя. Інновації змінюють усю систему відношень людини із світом, впливають на самосвідомість особистості, її систему цінностей, ускладнюючи і без того непросте життя. Аналізуючи функції освіти в контексті сучасних інформаційних та інших інноваційних змін, група західних учених у 1978 р. в доповіді Римському клубу наголосила на необхідності переосмислення традиційної освітньої парадигми. Освіта, на думку цих науковців, повинна бути зорієнтована на підготовку підростаючого покоління до життя в інформаційному суспільстві, якому притаманні риси складності, мінливості, невизначеності, діалектичності та системності. Щоб вижити в ньому, особистість повинна мати добре розвинені інтелектуальні, творчі та комунікативні здібності, відповідну ментальність, загальну й функціональну грамотність. Освіта, спрямована на досягнення цих цілей, розглядалась авторами доповіді як система, альтернативна до традиційної освіти, й отримала назву «інноваційної освіти». Після цього доповіді в науковий обіг були введені нові терміни: «традиційна освітня парадигма», «інноваційна освітня парадигма», а також «традиційне навчання» та «інноваційне навчання», а в педагогічній практиці до основних чотирьох освітніх моделей, за якими здійснювалось навчання й виховання дітей у загальноосвітніх навчально-виховних закладах у світі (відбірково-поточної, постановочної, інтегративної моделей та моделі «змішаних здібностей»), була додана ще одна – інноваційна модель.

В інноваційній моделі, на відміну від когнітивних: відбірково-поточної, постановочної та моделі «змішаних здібностей», – особлива увага приділяється розвитку дитини, формуванню в неї соціально адаптованої поведінки – розвитку здатності до виживання у світі, якому притаманні риси інформаційного суспільства. Останнє потребує інтеграції зусиль не тільки окремих особистостей, але й цілих соціумів, характеризується розподілом праці й спеціалізацією, значною питомою вагою науки й техніки тощо. Тому зрозуміло, чому розробка змісту освіти в інноваційній моделі вважається процесом набагато складнішим. Щоб досягнути поставлених в інноваційній моделі цілей, необхідно відмовитися (хоча б частково) від предметної системи. Унаслідок того навчання в

інноваційній школі концентрується біля так названих «досвідних одиниць» (ситуацій реального суспільного життя, його проблем), метою створення яких є спроба об'єднати когнітивний досвід дитини та реальне життя. При цьому в інноваційних школах застосовується і предметна система навчання. Тому до характерних ознак інноваційної моделі відноситься співіснування предметної та проектної систем. Основний організаційний принцип інноваційної моделі – «педагогічна одиниця», тобто команда вчителів (5-8 фахівців) та група учнів-погодків (60 – 100 дітей). Учні організуються в невеликі перманентні постійні групи «змішаних здібностей», у яких відбуваються всі заняття. Така група лише в окремих випадках підлягає переформуванню. Метою формування «змішаних» груп є навчання дітей з різними нахилами, інтересами, здібностями, рівнем освіченості та культурного розвитку взаємодії між собою. «Якщо ці положення будуть виконані, зявиться надія на те, що учні зможуть краще пізнати один одного, навчатися співпрацювати, сприймати чужу думку... Однак у цьому відношенні модель не зовсім виправдовує ті очікування, що на неї покладають». Команда вчителів повністю забезпечує навчально-виховний процес у своїй «педагогічній одиниці», що дозволяє послабити бар'єри між різними предметами. Разом із загальноприйнятими методами вчителями використовуються такі методи, як проектування, консультування, корекційне викладання. Команда вчителів є досить автономною. Вона самостійно визначає пріоритетні цілі та розробляє свої особисті педагогічні підходи (зміст, методи, форми тощо). Управління учнями розглядається, як найважливіший аспект діяльності вчителя, до основних завдань якого відносяться: спостереження за учнями, адаптація навчальних курсів до потреб, можливостей учнів та конкретної ситуації, розвиток дитини та її соціалізація.

Надаючи загальну характеристику інноваційній моделі, Л. Калуже, Е. Маркс та М. Петрі в книзі «Развитие школы: Модели и изменения» зокрема відмічають: «Головна мета цієї моделі – особистісний розвиток дитини в когнітивному, нормативному, експресивному та афективному плані... Учень розглядається як особистість, що сама може впливати на зміст навчального курсу і обирати шлях навчання. Потреби та бажання учнів, особисті обставини їхнього життя, події, що відбуваються в класі та в навколишньому світі, вважаються важливими аспектами навчальної програми. У такому випадку дуже важливими є цілі соціалізації, тому учні вчать один в одного. Учителі намагаються зв'язати навчальний матеріал з реальністю, пізнавати світ разом з учнями, таким чином учні більш повно контролюють свої власні долі».

У наші дні потреба в інноваційних процесах в освітній системі України ні в кого не викликає сумніву. Складний клубок гострих політичних, правових, економічних, соціальних проблем, характерних для нашого суспільства сьогодні, не міг не призвести до виникнення

суперечностей в освітній системі, вирішити які можливо лише за умов її інноваційних перетворень. Розглянемо це питання більш докладно, здійснивши для цього аналіз «фонових» характеристик освіти в Україні.

У країнах близького зарубіжжя спостерігається така картина: інвестиції в освіту продовжують залишатися дуже низькими. Так, якщо за радянських часів вони становили 7-8% національного доходу, то сьогодні - лише 1-3%. В Україні, де освіта формально визначається пріоритетним напрямком державної політики, насправді частка витрат на неї у бюджеті складає фактично 1%, хоча бюджетом передбачається 3,8%, а законом «Про освіту» визначається 10%. Тому на сьогодні через катастрофічну нестачу коштів для нормального функціонування освітньої галузі в Україні спостерігаються тенденції до скорочення мережі навчально-виховних закладів, погіршення їхньої матеріально-технічної бази, злиденного, на межі виживання існування освітян набули стійкого, прогресуючого характеру.

Як бачимо, виникла серйозна суперечність: наша держава, щоб прискорити своє економічне зростання, повинна поліпшувати систему освіти, а з іншого боку, до тих пір, поки наша економіка не досягне певного рівня розвитку, неможливо збільшити капітальні вкладення в освіту. Але констатація кризової ситуації в освіті не може бути самоціллю. Необхідним виявляється пошук наукових інноваційних підходів до вирішення фінансових проблем сучасної української освіти. Ми не маємо права втратити наші надбання в освітній галузі: за оцінками західних науковців, для подолання розриву між розвиненими та слаборозвиненими країнами потрібно декілька століть. Прискорення цього процесу виявляється можливим лише за умов сприятливого для реформ «клімату», одним із суттєвих чинників якого вони вважають високий рівень освіти [Савченко, 2001: с.11].

Зміна економічного фактору вплинула й на соціальний стан: відбулася стрімка дезінтеграція соціальних груп. У той же час нові соціальні групи здійснюють зворотний вплив на всю життєдіяльність суспільства, у тому числі й на освіту. Це проявляється, зокрема, у виникненні ринку освітніх, інноваційних як за змістом, так і за формою послуг. Інша річ, що досить часто інноваційність і якість навчання та виховання дітей виявляються сьогодні поняттями несумісними. Однак недоліки в підготовці освітян до інноваційної діяльності в жодному разі не можуть перекреслити стійкої тенденції до створення мережі навчально-виховних закладів, що працюють в інноваційному режимі.

Серед політичних сучасних умов функціонування системи освіти в Україні відзначимо як найбільш значущу зміну типу держави та політичного режиму. Демократизація всіх складових суспільного життя та входження до ринку вимагає від української освіти розв'язання цілої низки надзвичайно складних проблем.

По-перше, це проблема створення й упровадження в освітню практику нової виховної парадигми, спрямованої на формування особистості, що спроможна жити в умовах економічної й політичної свободи. Тому до найважливіших завдань сучасної освіти належать: формування гуманістичної спрямованості особистості, розвиток толерантності, світоглядної чесності, здатності до співпраці й взаємодії з іншими людьми.

У той же час не викликає сумніву необхідність надання педагогічним колективам на місцях більшої свободи у виборі освітніх моделей, змісту освіти, методів та форм навчально-виховної роботи. Зрозуміло, за тих умов, якщо освітяни виявляться підготовленими для того, щоб скористатися нею на достатньому професійному рівні.

Наступне – це проблема виховання нової генерації професіоналів у всіх галузях народного господарства, виховання національної інтелектуальної еліти. Створення та розвиток мережі навчально-виховних закладів нового типу – ліцеїв, гімназій тощо – одна з перших спроб її розв'язання. На законодавчому рівні їм надано статусу середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладів, метою функціонування яких є навчання та виховання найбільш здібних українських дітей. Так, у статті 35 «Закону України про освіту» підкреслюється: «Для розвитку здібностей дітей створюються профільні класи (із поглибленим вивченням окремих предметів або початковою допрофесійною підготовкою), спеціалізовані школи, гімназії, ліцеї, а також різні типи навчально-виховних комплексів, об'єднань» [Закон України про освіту, с. 3].

Важливою проблемою входження нашої системи освіти у світовий освітній простір. Відхід від усталених ідеологічних штампів сприяє виникненню співробітництва з іншими державами не тільки в політичній, а й у соціально-культурній та науковій сферах. «Прозорість кордонів» робить можливим ознайомлення із станом освіти високорозвинених країн, дає поштовх для переосмислення процесів навчання та виховання, отже, сприяє створенню «інноваційного клімату». Але на цьому шляху можна припуститися значних помилок. Мова йде про спокусу реформування нашого освітнього простору шляхом копіювання систем освіти високорозвинених країн. При цьому ігноруються два принципових моменти. По-перше, ті складові нашої системи освіти, що забезпечили її потужний освітній потенціал, значно вищий, ніж у будь-якій розвиненій країні, не треба (і в жодному разі не можна) перетворювати на зразок суто американських. По-друге, високорозвинені країни протягом двох століть будували правове, демократичне суспільство, створювали ринок. У нас було тільки лише одне-два десятиріччя. Тому, починаючи реформування освіти, треба брати до уваги менталітет українського соціуму, який значною мірою відрізняється від американського та європейського менталітету.

Узагальнюючи сказане, відзначимо, що перехід від тоталітаризму до демократичного суспільного устрою, від планового господарства до ринку – процес досить хворобливий і важкий, який «знаскоку» здійснити неможливо – виявляється, зокрема, і природний ментальний опір соціуму, що звик жити в умовах зовсім інших цінностей та пріоритетів. Людину, спроможну жити й працювати в принципово нових умовах демократії й свободи, та разом із цим, в жорстких, а іноді й жорстоких умовах ринкової економіки та конкуренції, у всьому спектрі людських відношень, треба цілеспрямовано виховувати, що без докорінних змін у сфері освіти здійснити неможливо.

Саме тому системні інноваційні процеси в освітній галузі(або, якщо користуватися більш загальноприйнятим визначенням, реформи системи освіти) є не тільки невідомою ознакою освітнього сьогодення, але й однією з об'єктивних передумов перетворення України на демократичну, правову та розвинену державу.

На зміну жорсткій уніфікації загальноосвітніх шкіл та суворій регламентації їх діяльності приходять диверсифікація та автономізація. З'являються нові типи освітніх закладів – ліцеї, гімназії, коледжі, суспільно-державні та приватні школи тощо. На рівні регіонів вирішуються питання розвитку навчально-виховних закладів, стимулювання інноваційних процесів. Усе це призвело до того, що система освіти почала перетворюватися на гетерогенну. Кожний навчальний заклад відчуває сьогодні необхідність урахувати соціальне замовлення та знаходити засоби для його виконання. У зв'язку із цим виникає багато навчально-виховних закладів, що працюють у режимі розвитку, тобто інноваційному режимі.

Масовий перехід від школи традиційної до школи, що працює в інноваційному режимі, поставив перед педагогічною наукою України та країн близького зарубіжжя завдання щодо теоретичного осмислення та узагальнення накопиченого інноваційного педагогічного досвіду. Із цієї причини в 90-і роки ХХ ст. у цих країнах почала інтенсивно розвиватися нова галузь педагогічного знання – *педагогічна інноватика*.

Педагогічна інноватика як наука про інноваційні процеси в освітній галузі бере свій початок з кінця 50-х років ХХ ст., коли процеси реформування й розвитку освіти стали предметом спеціального вивчення західних учених. У працях закордонних педагогів здійснено аналіз теоретичних і практичних аспектів інноваційних процесів, зокрема виявлено специфічні особливості, притаманні окремим структурним елементам педагогічної інноваційної діяльності – її плануванню, моделюванню, апробації, розповсюдженню та менеджменту (Х. Барнет, Дж. Бассет, А. Ніколс, Е. Торенс та ін.).

В Україні та країнах близького зарубіжжя сьогодні зроблено лише перші кроки в становленні педагогічної інноватики, тому переважна

більшість теоретичних питань цієї нової педагогічної галузі ще потребує розробки, експериментальної апробації або остаточного розв'язання. Так, незважаючи на те що інноваційність є найсуттєвішою ознакою українського освітнього сьогодення, у сучасній українській довідковій педагогічній літературі навіть немає визначення поняття «педагогічна інновація», а в трактуванні даної категорії та її похідних у працях учених країн колишнього СРСР існують досить значні розбіжності.

Найбільш часто в літературі, присвяченій питанням інновацій в освітній галузі, наводиться визначення поняття «інновація», сформульоване К. Ангеловською в роботі «Учителя и инновации». Трактуючи цей термін, автор відмічає його латинський корінь і вважає синонімом слова «нововведення», підкреслюючи, що інновація, як і нововведення, є процесом змін, спрямованих на вдосконалення того чи іншого явища. У контексті сказаного, під педагогічною інновацією К. Ангеловська розуміє «зміни, спрямовані на удосконалення й розвиток виховання й освіти». При цьому (з посиланням на фундаментальне дослідження Е. Роджерса) К. Ангеловська підкреслює, що нововведення може бути як об'єктивно новим, так і суб'єктивно новим. «Інновація, – зауважує вона, – це ідея, що є для конкретної особи новою. Немає значення, є ця ідея об'єктивно новою чи ні» [Ангеловски, 1991: с. 37].

Досить оригінальною в питаннях визначення понятійно-термінологічного апарату педагогічної інноватики є позиція деяких українських учених, зокрема О. Попової, яка зауважує: «Не можна, на наш погляд, погодитися з таким тлумаченням понять педагогічної інноватики, згідно з яким під «новацією» розуміють «новий засіб», а «інновацію» розглядають як процес засвоєння цього засобу. Але ж самі автори цієї позиції це спростовують, визначаючи інноваційний процес як діяльність не тільки за використанням та розповсюдженням новацій, але й за їх створенням» [Попова, 1999: с. 14]. Тому О. Попова, розуміючи під педагогічною інновацією мислєдіяльнісну форму педагогічної діяльності, яка забезпечує впровадження нововведень в освітні процеси, розмежовує поняття педагогічна «інновація» та педагогічна «новація» таким чином: «ці поняття за словоутворенням є спорідненими, але в них, на наш погляд, є суттєва різниця. Результатом упровадження педагогічних новацій є локальні поліпшення якості навчально-виховного процесу, а педагогічні інновації приводять до кардинального реформування останнього» [Попова, 1999: с. 12].

Фінансове та матеріально-технічне забезпечення.

Будь-яке нововведення, навіть локального характеру, потребує певних капіталовкладень. Тому, перш ніж розпочинати роботу з освоєння та впровадження педагогічних інновацій, необхідним виявляється здійснення матеріально-економічного обґрунтування інноваційного проекту та віднаходження джерел його фінансування.

Науково-методичне та організаційне забезпечення.

До найважливіших умов ефективності нововведень провідні вчені, що працюють у галузі педагогічної інноватики, відносять наукову обґрунтованість інновації, а також її методичне забезпечення. Крім того, необхідними, як правило, виявляються заходи щодо створення нових структурних підрозділів та реорганізації існуючих, уведення нових посадових ставок. Так, у школі, що переходить до роботи в інноваційному режимі, доцільним є введення посади заступника директора з науково-методичної роботи або дослідно-експериментальної роботи (на повну ставку або частину ставки, залежно від радикальності перетворень), а також заміна предметних методичних об'єднань кафедрами або творчими мікрогрупами змінного складу [*Активные формы и методы... 1989: с. 84*].

Кадрове забезпечення.

Інноваційні процеси, які стали ознакою кожного загальноосвітнього навчального закладу, обумовили виникнення соціального попиту на фахівців, що не тільки опанували стереотипними прийомами педагогічної професії, але й виявляються спроможними до інноваційної діяльності в освітній галузі. Сучасний учитель повинен бути готовим до аналізу та прогнозування розвитку особистості учнів, до здійснення комплексних перетворень навчально-виховного процесу, до професійно-педагогічної рефлексії, до виявлення тенденцій розвитку навчально-виховного закладу в даному соціокультурному середовищі, до урахування змін у категоріальному апараті та інструментарії педагогічної науки.

Таким чином, діяльність сучасного вчителя має яскраво виражений інноваційний характер: з перших днів своєї роботи він перебуває в режимі «інноваційного пошуку». Разом з тим більшість освітян, незалежно від стажу, відчують серйозні труднощі в здійсненні інноваційної діяльності, що суттєво ускладнює процес їхнього професійного росту. «Педагоги, що працюють у сфері базової й додаткової освіти, викладачі навчальних закладів, відчують потребу в оновленні свого професійного багажу, пошуку нових підходів до одного з основних інструментів педагогіки, навчального процесу», - підкреслює В. Сластьонін, аналізуючи питання готовності освітян Росії до професійної діяльності в сучасних умовах [*Сластенин, 1997: с. 62*].

Аналогічна ситуація склалася і в Україні. Загальноосвітні навчальні заклади, що працюють в інноваційному режимі, зустрічаються з досить серйозними проблемами, пов'язаними з недостатньою професійною компетентністю освітян у галузі педагогічної інноватики. Це, по-перше, проблема ситуативного, теоретично необґрунтованого використання освітянами педагогічних інновацій, що приводить до досить серйозних негативних наслідків. По-друге, це проблема недостатньої професійної компетентності вчителів, що виявляється при розв'язанні суперечностей, які виникають під час впровадження будь-яких освітніх інновацій. По-

третє, це проблема недостатньої креативної готовності вчителя до впровадження педагогічних інновацій, що призводить до механістичного переносу нововведення, без урахування специфічних освітніх умов, притаманних конкретному навчально-виховному закладу.

Як бачимо, практика інноваційних перетворень у системі освіти України зустрічається із серйозними перешкодами, що виникають, у першу чергу, через низький рівень готовності освітян до інноваційної діяльності. Тому до найсуттєвіших суперечностей сучасної освітньої ситуації в Україні треба віднести протиріччя між інноваційним характером процесів, що відбуваються майже в кожному навчально-виховному закладі, та готовністю освітян до інноваційної професійної діяльності. Розв'язання цієї суперечності розглядається провідними фахівцями, що працюють в освітній галузі, як необхідна передумова успішності реформування сучасної системи освіти в Україні на гуманістичних і демократичних засадах.

Висновки. На основі викладеного матеріалу в статті можна зробити такий підсумок, що інноваційне навчання здійснюється за трьома напрямками: навчання як формування знань про методологічні засади, перспективні напрями, принципи створення нового в педагогічній теорії та освітній практиці; навчання як освоєння педагогічних нововведень; навчання як підготовка до впровадження та розповсюдження освітніх інновацій.

У процесі пошуку встановлено існування об'єктивної необхідності у подальшому дослідженні всього комплексу питань, що стосуються проблеми становлення вчителя як субекта інноваційної професійної діяльності. До перспективних напрямів дослідження названої проблеми доцільно віднести питання конструювання змісту навчальних курсів з основ педагогічної інноватики та наукових педагогічних досліджень, розробки відповідних педагогічних технологій, забезпечення умов для набуття вчителями досвіду створення власних освітніх новацій.

ЛІТЕРАТУРА

- Абрамова, 1996* – Абрамова Т. В. Управление аналитической деятельностью педагогического коллектива в образовательном учреждении : автор. дисс. на соискание научной степени канд. пед. наук : 13.00.01 / Т. В. Абрамова. – Челябинск, 1996. – 23 с.
- Активные формы и методы..., 1989* – Активные формы и методы внедрения передового педагогического опыта. – К. : Радянська школа, 1989. – 317 с.
- Ангеловски, 1991* – Ангеловски К. Учителя и инновации / К. Ангеловски. – М. : Просвещение, 1991. – 159 с.
- Гавриш, 2001* – Гавриш І. В. Питання формування мотивів інноваційної діяльності вчителя // Теоретичні і методичні засади професійної освіти: збірник наукових праць. – К. : Науковий світ, 2001. – С. 29-40.
- Галузинський, 1995* – Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка : теорія та історія : навчальний посібник. – К. : Вища школа, 1995. – 237 с.
- Державна національна програма..., 1994* – Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
- Жерноск, 1997* – Жерноск І. Педагогічна робота відділу освіти Київської області // Рідна школа.

- 1997. – №7 – 8. – С. 31-50.
- Закон України..., 2000* – Закон України «Про загальну середню освіту» // Освіта України. – 2000. – 21 червня.
- Закон України..., 1995* – Закон України «Про освіту» // Освіта. – 1995. – 15 серп. – С. 3.
- Кларин, 1994* – Кларин М.В. Инновационные модели учебного процесса в современной зарубежной педагогике : дисс. ... докт. пед. наук. – М., 1994. – 420 с.
- Попова, 1999* – Попова О. В. Інновації в сучасній педагогічній теорії та практиці // Педагогіка та психологія : збірник наукових праць / За заг. редакцією акад. І. Ф. Прокопенка, чл.-кор. В. І. Лозової. – Харків : ХДПУ, 1999. – Вип. 9. – С. 10-15.
- Савченко, 2001* – Савченко О. Я. Початкова освіта має стати якісно новою // Дошкільне виховання. – 2001. – №1. – С. 4-5.
- Савченко, 1996* – Савченко О. Я. Цілі й цінності реформування сучасної освіти // Шлях освіти. – 1996. – №1. – С. 20-23.
- Сластенин, 1997* – Сластенин В. А., Подымова Л. С. Педагогика : Инновационная деятельность / В. А. Сластенин, А. С. Подымова. – М. : ИЧП «Издательство Магистр», 1997. – 308 с.

REFERENCES

- Abramova, 1996* – Abramova T. V. Upravlenye analytycheskoi deiatelnosti pedahohycheskoho kollektiva v obrazovatelnom uchrezhdenyy : avtor. dyss. na soyskanye nauchnoi stepeny kand. ped. nauk : 13.00.01 / T. V. Abramova. – Cheliabynsk, 1996. – 23 s.
- Aktivnye formy y metody..., 1989* – Aktivnye formy y metody vnedreniya peredovoho pedahohycheskoho opyta. – K. : Radianska shkola, 1989. – 317 s.
- Anhelovsky, 1991* – Anhelovsky K. Uchytelia y ynnovatsyy / K. Anhelovsky. – M. : Prosveshchenye, 1991. – 159 s.
- Havrish, 2001* – Havrish I. V. Pytannia formuvannia motyviv innovatsiinoi diialnosti vchytelia // Teoretychni i metodychni zasady profesiinoi osvity: zbirnyk naukovykh prats. – K. : Naukovyi svit, 2001. – S. 29-40.
- Haluzynskiy, 1995* – Haluzynskiy V. M., Yevtukh M. B. Pedahohika : teoriia ta istoriia : navchalnyi posibnyk. – K. : Vyshcha shkola, 1995. – 237 s.
- Derzhavna natsionalna prohramma..., 1994* – Derzhavna natsionalna prohramma «Osvita» (Ukraina XXI stolittia). – K. : Raiduha, 1994. – 61 s.
- Zhernosiek, 1997* – Zhernosiek I. Pedahohichna robota viddilu osvity Kyivskoi oblasti // Ridna shkola. – 1997. – №7 – 8. – S. 31-50.
- Zakon Ukrainy..., 2000* – Zakon Ukrainy «Pro zahalnu seredniu osvitu» // Osvita Ukrainy. – 2000. – 21 chervnia.
- Zakon Ukrainy..., 1995* – Zakon Ukrainy «Pro osvitu» // Osvita. – 1995. – 15 serp. – S. 3.
- Klaryn, 1994* – Klaryn M.V. Innovatsyonnye modely uchebnoho protsessa v sovremennoi zarubezhnoi pedahohyke : dyss. ... dokt. ped. nauk. – M., 1994. – 420 s.
- Popova, 1999* – Popova O. V. Innovatsii v suchasniy pedahohichniy teorii ta praktytisi // Pedahohika ta psykholohiia : zbirnyk naukovykh prats / Za zah. redaktsiieiu akad. I. F. Prokopenka, chl.-kor. V. I. Lozovoi. – Kharkiv : KhDPU, 1999. – Vyp. 9. – S. 10-15.
- Savchenko, 2001* – Savchenko O. Ia. Pochatkova osvita maie staty yakisno novoiu // Doshkilne vykhovannia. – 2001. – №1. – S. 4-5.
- Savchenko, 1996* – Savchenko O. Ia. Tsili i tsinnosti reformuvannia suchasnoi osvity // Shliakh osvity. – 1996. – №1. – S.20-23.
- Slastenyn, 1997* – Slastenyn V. A., Podymova L. S. Pedahohyka : Ynnovatsyonnaia deiatelnost / V. A. Slastenyn, A. S. Podymova. – M. : YChP «Yzdatelstvo Mahystr», 1997. – 308 s.

Надійшла до друку 11.03.2015 року